

den winter *Motacella melanope* Pall. somtijds in 't voorjaar *Mot. lugubris* Temm. Roodstaartjes zijn lang niet zeldzaam, terwijl het zwarte roodstaartje hier somtijds in de houtmijten (takkenbosschen) broedt.

Grasmussen en boschzangers *Silvia silvia* L. en *Silvia simplex* komen hier nogal voor, *Silvia curruca* L. zelden. Fitis en tiftjaf in weinige paren, maar de spotvogels broeden hier nu algemeen in vlieren en eschdoorn. Trouwens de spotvogel is voor dit deel van ons land de meest voorkomende boschzanger.

Op een boerderij met wat struikgewas en eenige boomen zal men vaak een paartje vinden. Zij schijnen van gezelligheid te houden en komen veel voor langs wegen, waar druk verkeer is, alsmede talrijk in stadstuinen. Ook de vliegenvanger, die ook zeer talrijk voorkomt, heeft vaak zijn nest onder het loof van een priëel.

Rietzangers treft men langs den weg weinig aan, de plassen liggen daarvoor wat te ver af.

Wel hoort men in eenige met riet begroeide slooten ook wel 's nachts de kleine karekiet.

Wielewalen zal men vaak hooren, doch zelden te zien krijgen; zij leven verborgen en trekken niet de aandacht, omdat zij niet door de takken, doch over de kruinen der boomen rakelings heenvliegen en zich plotseling, als het ware in de takken laten vallen.

Langs den weg staan vijf ooeievaarsnesten, waarvan slechts één direct in het oog valt, namelijk dat op de buitenplaats «De Tempel». De vier andere liggen tusschen de boomen verscholen.

Van de zwaluwen is behalve de boerenzwaluw de *Chelidon urbica* L. hier algemeen. Vele maken haar nest tusschen de doorstekende ribben aan de buitenzijde der hooibergen en ook onder de uitstekende nokken en muurplaten der huizen. Nooit komen zij binnenshuis, dus zullen ze haar nest daar ook nooit maken.

De nesten der huiszwaluwen zijn altijd van vlieggat voorzien, of zit het hier of daar onder klem, dan is het ter zijde vol gemetseld. De oeverzwaluw komt hier ook voor doch broedt niet in het leemige zand. Zij hebben hun nestplaatsen gekozen tusschen de schoeiingplanken aan den rijweg tusschen Overschie en de Schans.

De oeverzwaluw schijnt in Europa sterk in aantal toe te nemen, terwijl de huiszwaluw in aantal vermindert.

Gedurende den najaarstrek kan men langs den weg vele vogelsoorten waarnemen, die in den zomer hier nooit voorkomen, zooals onze drie soorten tapuiten, boom- en kuifleeuwerikken, staartmeezen, groote en grauwe klauwier en herhaaldelijk op het land of in de boschjes: kramsvogel, koperwiek en zanglijster.

Aan de rechterzijde van den staatweg, even voorbij de langs den weg staande hooge iepenboomen valt het oog op stukjes moeras, afgewisseld door moestuinen en verder op elzestruiken en waterwilg.

Deze stukjes moeras zijn voor het meerendeel in April en Mei bedekt met de algemeene dotterbloem en langs de slootkanten vol met lisch, pijlkruid, kalmoes en allerlei echte moerasplanten.

Hij, die een aquarium of terrarium bezit, kan hier heel wat van zijn gading vinden. Vooral stekelbaarsjes. De driestekelige is algemeen, doch de tienstekelige, welke meestal tien, maar ook wel acht of negen stekels heeft, is niet zoo talrijk.

H. A. VAN DAM.

(Wordt vervolgd.)

HET WINTERKONINKJE.

En goed vriend vergeet men nooit.

Reeds meer dan twintig jaren geleden, toen ik als kleine knaap nog op vaders erf rondartelde, leerde ik hem kennen, den kleinen winterkoning.

En die kennismaking is 'n duurzame gebleven. Ik zie 'm nog, 'n rappen guit, met 't opgerichte, wakkere kopje, en 't opgewipte staartje.

De groote stereotiepe houtmijt links van het huis mijns vaders was *zijn* element. Boven, beneden, voor en ter zijde, in 't hartje zelf van den rijsstapel — 't scheen geheel z'n eigengedoente.

Telken jare koos-ie bij 't naderen van d'n zonnigen tijd, wanneer alle natuur 'n nieuw leven in zich voelt ontwaken, 'n uitgezocht plekje uit tusschen de ruw opeengetaste takken: 'n verborgen plekje.

Dàn moest je 'm zien! Dan voelde hij z'n koningschap: hij de vier-centimeter-groote koning. Dan wickte hij op z'n teere, ronde vleugelkens onophoudelijk af en aan, hipte en tripte op de dunne, vlugge pootjes, voorhij de elzenhaag, onder de kanadassen en knotwilgen d'n dries over, de slooten langs... eene bedrijvigheid van heb ik jou daar!

Hij kende z'n huisvaderlijken plicht. 'n Winkje moest er gebouwd, fijn, sierlijk, vooral practisch! Voor z'n gaaike en z'n toekomstig kroost — voor hen werkte hij. Een plicht van liefde!

Wat 'n overleg in dit kleine wezentje!

Dit bleek reeds bij den aanvang. De grondslagen toch, waarop hij z'n koninklijk paleis optrekt, m. a. w. de onderlagen van z'n nestje, bestaan doorgaans uit dorre bladeren. Had de leukerd daàrom z'n verblijf gekozen in vaders houtmijt?

Voordat er iemand erg in had — zelfs mij, die 'em elken dag in al z'n doen en laten bespiedde, verraste ie meer dan eens — had ie uit de dorre bossen der gepakte rijzen 't noodig gebladert bijeengescharreld en 't 'n breede laag op 't uitgelezen plaatsje neergekringd. Dan taste ie in rusteloos vliegen, werken, dragen worteltje op worteltje, vezeltje op vezeltje, die hij met drie-, vier-, vijftallen tegelijk in z'n kleine bekje omhoog zwoegde, 'n goede manslengte boven den beganen grond, aan 't westeind van d'n houtstapel.

Dat duurde me wat dagen, eer de woning gedaante en vorm kreeg. Alles moest mooi afgerond; van binnen vooral werd elke uitstekende vezel zorgvuldig naar d'n wand gebogen, gevlochten in de welving van de kuip, in de welvingen der grootsche overkapping.

Want de lezer van *De Levende Natuur* weet het zeker wel, dat de winterkoning z'n nest van boven overhuifd en op zijde de opening aanbrengt.

Was binnen alles gereed, dan werd het geheel ook buiten in mooi rondbogige, zachte lijn afgewerkt, met mos rondom bezet: één groen korfje gelijk.

Overleg in dit wezentje, dat door z'n dierlijk verstand geleid, hier z'n verblijf uitkoos, waar alle bouwstoffen zoo direct voor 't grijpen lagen; waar vlak bij 'n weelderige vlierstruik stond, wien ook ik elk jaar m'n aandeel vroeg in 'n stevige, nieuwe klapbus. Deze vlierstruik, die z'n rijke pluimen zoo breed en hoog wuiven liet, straks neerbuigend onder den last der donkere bessen, — 't was de table d'hôte, de eeuwige herfstdisch voor onzen winterkoning.

Wist ie 't, de snaak, dat moeder Natuur hem hier de tafel bereidde, de heerlijke tafel, hem opdiende zijn lievelingspijs: de geurige, sap- en zaadrijke vlierbes?

Mijne moeder zag 't wel, hoe ie er de eerste bessen uitpikte, en zoo hare rijke „trossen” — zooals ze gewoon was deze bloeiwijzen verkeerdelijk te noemen — altijd maar dunde, nog voor zij ze benuttigen kon voor haar proef-ondervindelijk deugdelijken vlierstroop. Dat was haar geneesmiddel tegen roos, koorts, ingewandsziekte.

Maar ook zij had d'n vlug in 't roodbruine, donkergestreepte vederpak liefgekrege; en als ik de pluimen moest afsnijden, dan was haar zorgzaam woord: „laat maar enkele „trossen” staan veur d'n winterkuning”.

Dit waren z'n beste dagen. Maar voor werkzaam is er geen nood, nooit. Als straks de vlier z'n laatste vruchten had afgedragen, dan wist ie, de kleine, gevederde winterman, de duizendon insekten te snappen, hun eieren, de larven, enz., waarvan het op een boerenerf krioelt.

Dat ie geen kommer kende, nimmer, niet 'n oogenblik, bewees wel de onbezorgdheid, die zich iederen dag door al z'n kleine leden uitjubelde. Met vasten, vluggen sprong, met driftige vaart, met niet-te-missen zekerheid, sneller en leniger dan de beste acrobaat van Oscar Carré. Bewoog ie zich langs al de banen van z'n rijk: de ruwe takkenbossen.

Over, onder en langs de dikkere en dunnere rijzen, hier wegduikend, eensklaps onzichtbaar, maar om op 't eigen oogenblik twee meter verder weer te voorschijn te komen, even slechts. En dan, rutsch! weer weg, vinnig vlug, zich neerzettend aan de onderzijde van 'n tak, op 't vlakke afgeschuinde eind van 'n elzenknuppel, waarbij z'n lichtkleurig buikje zich zoo mooi afwitte op d'n donkeren achtergrond der bruine schors der uitgedroogde houtmassa, of in blijkbare zelfvoldaanheid zich wiegend op 't hoogste topje van d'n hoogsten tak, fier als koning.

Dan schaterde hij 't uit vaak van pret en zong er zoo lustig z'n opgewekt en rijk varieerend lied. De hoogste tot de laagste tonen orgelde ie uit in krachtigen slag, in rhythmische melodie.

's Morgens vooral, wanneer aan de Oosterpoort de dagvorstin haar onverwelkbare glorie uitglansde over de geheele lengte van deze doode takken, dan leefde hij.

Dan zong ie z'n mooisten zang, z'n koningslied.

Wat 'n weelde voor me, die morgenuren, waarop de zonne door m'n venster haar zachten morgengroet me in de oogen lachte, mij, die te klokke zes zoo wel 'n wat doorwilde, wakker, op mijn legerstede. Wat 'n weelde, te hooren dan m'n besten vriend, m'n vroolijken makker, uitjubelend in hoogen reinen klank z'n ochtendbede, z'n dank- en liefde-hymne.

Een musicus beweerde eens, dat de meeste menschen droefheid, melancholie in hun vrije zangen uitklanken — de vogels daarentegen enkel den toon der vreugde, den toon van jubel en jool uitjuichen!

Zonder één dezer beweringen tot de mijne te maken, zeg ik vrij uit, dat de winterkoning enkel den toon van onverdeelde pret, van levensvrijheid en levensblijheid op z'n gamma's heeft.

Waar ik me altijd over verwonderde! Over den rijkdom van klank, over de kracht vooral, waarmede dit kleine vogeltje — na het goudhaantje 't kleinste in Europa — bijzonder de middentonen van z'n stemregister uitorgelde. En die klanken van m'n winterkoning beïnvloedden mijne verbeelding en deze schiep de teerheid en de kracht van dit rijk gemoduleerd geluid om in reine, schoone gedaante, in mooie jeugd, in jeugdige kracht, in forsche fierheid, die daar heurijden door de lucht, in een lente van eeuwige liefde en eeuwige vreugd.

Jeugdige nymfen in reine, ijle luchtkleedij, trippelende sylphiden in licht, blank gewaad, gingen op ten dans naast breed en zwaar gemantelde dryaden, op den maatgang van zijn kleinen gorgel, zich wiegelende op de deinende lagen der golvende luchtbee.

Zoo melodieus was die kjank, zoo teeder en toch zoo vol kracht, zoo zacht streelend en zoo feeëriek impressioneerend.

Neen, goede vriend, gij kleine winterkoning, meer dan twintig jaren is het geleden.

Maar vergeten doe ik je niet.

Nog even levendig sta je voor me, als toen ik, nog 'n kleine knaap, rondartelde in *uwe* onbezorgde vreugd, op vaders erf.

Nog zie ik je lust en je leven, door, over, onder de takken; nog hoor ik je lied, voor mij een eenig en onvergetelijk lied.

Ik ging eenmaal heen van je, omdat ik moest, geroepen door de prozaische zorg voor leven en bestaan. De vlier en de houtmijt verdwenen ook.

Winterkoninkje, waar zijt gij? Ver weg toch niet. Want in den winter ook zongt ge als 't zonnetje de aarde maar wat opvroolijkte.

Waarom, winterkoninkje, ik je óók zoo lief heb? Hoe ook gehard tegen alle weer en wind, zijt ge toch zeer gevoelig op het punt van je vrijheid. De gure windvlagen, die van 't kille Noorden over de poldervlakten der Beersche Maas kwamen neerstrijken tegen de houtmijt: uw koningstroon; sneuwjacht, harde regens, woeste hagelbuien, strenge kou: dat alles doofde niet je lust, je leven, je lied; — maar 'n opsluiting in de kamer, in 'n kooitje — ik weet het — ware je dood geweest.

De meester had me gezegd, dat je enkel zou treuren en spoedig sterven, als je opgesloten werd, je vrijheid verloor.

O, vrij koninkje, dat zoo de vrijheid liefhebt om liever het leven dan de vrijheid te verliezen. — ik had je lief gekregen.

Vergeten doe ik je nooit.

Rotterdam, Dec. 1905.

C. V. D. SWALUW.

HET KORHOEN.

Men Noord-Westen van de Peel in de uitgestrekte houtaanplantingen evenals in de aangrenzende woeste heidevelden en dennenbosschen, waar zich niemand vertoont als een enkele Peeljager en een herder met zijne kudde, hebben enkele korhoenders, in sommige streken van ons land ook berkehoenders genaamd, hun verblijf.

Eenige jaren geleden zijn ze in de omstreken van Well eens gepoot en waarschijnlijk hebben de vogels zich van daar naar hier verspreid, daar men ze voor dien tijd nooit heeft opgemerkt.

Ze zijn buitengewoon schuw en verlaten zelden de wildernis, om op de bebouwde akkers te azen, zooals de patrijs. Men houdt het er hier zelfs algemeen voor, dat het de eenigste hoendervogel in Holland is, die het kan stellen zonder bebouwing grond.

In den zomer bestaat hun hoofdvoedsel uit insekten en wormen, later op den tijd verzadigen zij zich aan berken en heidezaad, terwijl zij zich 's winters tevreden stellen met de jeneverbes, hier „bikelbes,” genoemd, en die op de heide zeer menigvuldig voorkomt.